

ПРАКТИЧНА РОБОТА - 5

ТЕМА: ПОРОДИ КОНЕЙ

Мета заняття: Вивчити соціально-економічні фактори, природнокліматичні умови та зоотехнічні прийоми, які сприяли створенню коней різних порід, і принципи їх класифікації.

В світі існує біля 250 порід коней. Вони різняться за походженням, типом, ареалом, спеціалізацією, розмірами, мастю, здатністю до навчання тощо. Серед зазначеної кількості є 34 породи ваговозів, 35 – легкозапряжних, в т. ч. рисистих – 5, верхових і верховозапряжних – біля 65, гірських – 12, лісових – 10, степових – 8, продуктивного призначення – 2 (кушумська та алтайська), поні – 77 та ін.

У світовому масштабі найпопулярнішими є: чистокровна та арабська верхові, ганноверська, голштинська, французька та нідерландські напівкровні, американські та французькі рисаки, бельгійська робоча, клейдесдальська та першеронська.

В більшості країн світу поширені свої – локальні – породи, які здебільшого культивуються в одній державі, як, наприклад, ахалтекінська – в Туркменії, кушумська – в Казахстані, ліппіцанська – в Югославії, кладрубська – в Чехії, донська – в Росії, андалузька – в Іспанії.

Деякі породи розповсюджені в кількох країнах: берберійська – Алжир, Туніс, Марокко, квотерхорс – США, Центральна і Південна Америка, Австралія, орловські та призові рисаки – Росія, Білорусь, Україна – російська рисиста, орловська рисиста, українська верхова, російська ваговозна, новоолександрівська ваговозна, радянська ваговозна, гуцульська, торійська, чистокровна верхова, тракєненська.

Системи класифікації порід коней розроблялися різними авторами на підставі зони існування (південні, північні, східні, західні), особливостей походження (тепнокровні та холонокровні), різних рівнів селекційної роботи при створенні нових чи поліпшенні існуючих порід (система Ч. Дарвіна). Він, зокрема, поділяв породи коней (й інших сільськогосподарських тварин) на три групи:

- **місцеві (аборигенні, природні);**

- **заводські** – створені штучним відбором і добором за належних умов годівлі, утримання, догляду, тренування, випробування та документування всіх породотворчих складових;

- **перехідні** – створювалися за умов штучного відбору і добору та під значним впливом природних умов (будьоннівська, донська, кустанайська та ін.).

За наведеною класифікацією місцеві породи коней поділяють на три екологічні групи – степові, лісові та гірські.

За прийнятою в Європі класифікацією місцеві породи коней всіх континентів відносять до групи поні і за зростом поділяють на 5 типів: А – до 117 см; В – 117...127; С – 127...137; Д – 137...148; Е – 148...157 см.

Що ж до групи заводських порід, зокрема верхових спортивних, то тепер їх частіше поділяють на напівкровних та висококровних. В родоводах цих коней особин чистокровної верхової породи позначають двома іксами (xx), а арабської – двома літерами (aa).

ВЕРХОВІ ПОРОДИ

Українська верхова

Коротка характеристика

Порода виведена в Україні у 1945-1990 роках відтворним схрещуванням за участі коней західноєвропейських порід. Коні мають міцну конституцію. Проміри жеребців - 164-192-21, маток - 162-188-20. Племінну роботу спрямовано на консолідацію бажаного спортивного типу при чистопородному розведенні. Коні цієї породи однаково придатні як для спорту, так і для використання у сільськогосподарському виробництві, а також для селекційного поліпшення місцевих коней.

Арабська

Характеристика

Порода вважається дуже давньою і водночас благородною. Її вивели бедуїни в часи до нашої ери. Арабський кінь характеризується сухий головою з увігнутим профілем. витонченим тваринам. Висота коні в холці – 140-156 см. Коні невеликі, з пропорційною тіла будовою. Найпоширеніша масть сіра та її відтінки. Також часто зустрічаються гніді і руді особини.

Ахалтекінська

Характеристика

Порода, призначена для верхової їзди. Виведена в третьому тисячолітті до нашої ери в Середній Азії в оазисі Ахав. Тварини характеризуються сухощавістю, високорослістю – їх висота сягає від 155 до 163 см.

Найпоширенішими забарвленнями ахалтекінців вважається ворона, булана, гніда. Коней використовують для верхової їзди, спортивних змаганнях, на полюванні. Відмінно переносять спеку.

Чистокровна верхова

Характеристика

Виведена в Англії у другій половині XVII – першій половині XVIII ст. складним відтворювальним схрещуванням місцевих кобил верхового типу з жеребцями арабської, персидської, турецької, варварійської, туркменської та інших порід. Коні чистокровної верхової породи великого зросту, середні проміри (см): висота у холці жеребців – 163, кобил – 160, обхват грудей – відповідно 186 і 184, обхват п'ястя – 20,5 і 19,5. Мاستі – гніда, руда, ворона, сіра. Найціннішими ознаками чистокровних коней є висока жвавність, стійка передача нащадкам якостей породи, скороспілість

Тракененська

Характеристика

Місце виведення - Німеччина, XVIII-XIX століття, шляхом складного відтворного схрещування місцевих кобил із жеребцями арабської, чистокровної верхової, туркменської та інших порід. Суха конституція, "благородна" й "нарядна" форма тілобудови, легкість у русі, висока здатність долати перешкоди. Масивність. Масть каракрова.

ЗАПРЯЖНІ

Орловська рисиста

Характеристика

Виведена в Росії у XVIII-XIX ст. складним відтворним схрещуванням коней, арабської, датської, голландської, чистокровної верхової порід з подальшим розведенням "у собі" за жорсткого відбору за робочими та племінними якостями. Порода має міцний кістяк, високу роботоздатність. Проміри жеребців - 162-181-20, кобил - 160-183-20. Більш поширені у породі сіра, гніда і ворона масті. Жива маса 500-550 кг, вихід лошат на 100 кобил - 80-85. Основний метод розведення – чистопородний. Використовується порода як поліпшувач масового робочого і племінного конярства, а також у кінному спорті.

Російська рисиста

Характеристика

Порода виведена в Росії відтворним схрещуванням орловської і американської порід з наступним розведенням "у собі" і затверджена в 1949 р. Коні мають міцну конституцію.

Проміри: жеребців - 161-184-20,5, кобил - 159-184-19,5. Масть коней - гніда, ворона, рідше - сіра і руда. Основний метод розведення - чистопородний у напрямку підвищення жвавості, скоростиглості та плодовитості при збереженні високого росту, правильного екстер'єру та легкозапряжного типу. Вдосконалюють породу Дібрівський, Лимарівський, Запорізький кінні заводи.

Латвійська запряжна

Характеристика

Порода затверджена в 1952 р, одержана схрещуванням місцевих кобил з жеребцями багатьох європейських напівкровних, упряжних і ваговозних порід. Коні мають міцну конституцію. Робота по виведенню латвійської запряжної породи проводилась на племфермах господарств Латвії і в радгоспі «Окте», укомплектованому високоякісним поголів'ям ольденбурзьких жеребців і кобил. Масть переважно гніда і руда з великими плямами на голові і кінцівках.

Білоруська запряжна

Характеристика

Порода отримана в результаті схрещування місцевого коня північного лісового типу із заводськими породами — гудсбрандсдалями, арденами, брабансонами, радянськими і російськими ваговозами, орловським рисаком. Тварини середнього росту, з високою працездатністю (піднімає вантаж до 18,6 т), плодючістю, молочністю, добре пристосований до місцевих умов. Мاستі: булана, гніда, ворона і ін.

ВАГОВОЗНІ

Новоолександрівський ваговоз

Характеристика

Породу виведено в Росії методом складного відтворного схрещування місцевих кобил різних зон з жеребцями арденської породи з подальшим розведенням "в собі". Затверджено у 1948 р. Коні невеликі (жеребці - 149-191-21, кобили - 148-191-21 см), масивні (жива маса жеребців 590, кобил - 560 кг), мають суху конституцію. Максимальне тяглове зусилля 669 кг. Від кобил за лактацію отримують до 2500-3000 кг молока, від 100 кобил - до 85-90 лошат. Основним методом розведення в породі є чистопородне розведення. Селекційна робота спрямована на вдосконалення роботоздатності, витривалості, рухливості, молочної продуктивності.

Російська ваговозна

Характеристика

Порода затверджена у 1952 році. Виведена в Росії із застосуванням відтворного схрещування місцевих кобил з жеребцями брабансонської породи і подальшим розведенням "у собі". Для коней породи характерний великий розмір (проміри жеребців - 161-210-25, кобил - 156-200-23,7), масивність (жива маса жеребців - 780 кг, кобил - 650 кг), висока роботоздатність, спокійний темперамент, висока скоростиглість. Тварини мають добрі м'ясні якості та молочну продуктивність. Рекордний надій - 7007 л за лактацію. Масть коней цієї породи здебільшого руда, рудочала, гніда, гнідочала, бура та ін. Використовуються коні на транспортних роботах та як покращувачі у продуктивному конярстві. Селекційна робота спрямована на поліпшення робочих якостей коней.

Радянська ваговозна

Характеристика

Порода виведена в результаті поглинального схрещування місцевих кобил упряжного типу різноманітного походження (помісі арденов, першеронів, битюгів) з брабансонами. Мاستі руда, рудо-чала, зустрічається гніда, гнідо-чала, бура, ігрєнева, вороно-чала. Висока скороспілість, велика жива маса (жеребців 780 кг, кобил 650 кг), хороша оплата об'ємистого корму приростом живої маси.

Володимирівський ваговоз

Характеристика

Виведена на племінних фермах Володимирської і Івановської областей шляхом поглинального схрещування місцевих кобил з орловськими, арденськими, суффолькськими, шайрськими і клейдесдальськими жеребцями. Порода апробована в 1946 р. Для неї характерні крупний ріст, розтягнутий і масивний тип статури, добре розвинений кістяк. Мاستь гніда, рідше ворона або каракова з білими відмітинами на ногах і голові. Середня жива маса жеребців 700 кг, кобили — 550 кг. Високі робочі якості коней вдало поєднуються з великою витривалістю, енергійним темпераментом.

Завдання 1. За фотографіями, муляжами вивчити породи коней і надати їм характеристику. Отриманні дані записати у таблицю 1.

Таблиця 1

Характеристика порід коней

Порода	Жива маса	Масць. відмітини	Де, коли виведена	Розповсюдження

Контрольні запитання

- 1. Класифікація існуючих порід коней*
- 2. Породи коней виведені в Україні*
- 3. Назвіть верхові породи коней та дайте їх характеристику*
- 4. За яких умов створювалися перехідні породи коней*